

FinanceEstonia arvamus uue tarbijakrediidi direktiivi (2023/2225/EL) ülevõtmise valikute kohta

Täname võimaluse eest avaldada arvamust uue tarbijakrediidi direktiivi (2023/2225/EL) ülevõtmise valikute osas ning ettepanekute osas, mis on toodud 2021. aastal Tartu Ülikooli poolt koostatud krediidituru uuringus ning 2024. aastal Eesti Panga teemapaberis “Pankadevaheline konkurents eesti laenuturul”.

MTÜ FinanceEstonia (edaspidi FinanceEstonia) on Eesti finantssektori katusorganisatsioon, mis esindab enam kui 90 finantssektoris tegutsevat ettevõtjat, sh hulgaliselt krediidiandjaid ja inkassoteenuse osutajaid. FinanceEstonia on saanud oma liikmetelt tagasisidet esitatud küsimuste osas ning üldiselt ollakse seisukohal, et direktiivi ülevõtmise osas rakendataks võimalust kehtivat regulatsiooni võimalikult vähe muuta ning leevendada täna rakendatavaid nõudeid tarbijakrediidi väljastamisel (sh reklaamimisel) võimalikult suures ulatuses.

FinanceEstonia seisab ühelt poolt selle eest, et Eesti laenuturg oleks vastutustundlik, kuid teisalt konkurentsivõimeline ning kaitstud oleks ka krediidiandjate (äri)huvid, siis näeme, et direktiivi ning selle raames täiendavate ettepanekute ülevõtmisega ei piirataks oluliselt krediidiandjate tegevust ning ei jäetaks kõrvale olulises osas tarbijaid, kes on kredidivõimelised ning täidavad korrektselt oma (lühiajalisi) kohustusi.

FinanceEstonia juhib tähelepanu sellele, et kui uue tarbijakrediidi direktiivi suund on olemasolevate reeglite ajakohastamine, mille vajadus osaliselt tuleneb ka digitaliseerimisest, siis täiendavate ettepanekute ning tänase kohtupraktika valguses liigutakse oluline samm tagasi automatiseeritud andmetöötlemisest ning digitaliseerimisest. Peame oluliseks, et ei minetataks proportsionaalsuse põhimõtet, mille kohaselt tuginetakse tarbija kredidivõimelisuse hindamisel tema sissetulekut ja kulutusi ning majanduslikku olukorda käsitlevale asjakohasele ja täpsele teabele, mis on vajalik ja proportsionaalne krediidi liigi, kestuse, väärtuse ja krediidist tarbijale tulenevate riskidega.

Järgnevalt toome välja vastused küsimustele, säilitades küsimuste punktide ja alapunktide järjestuse.

I. Osa (direktiivis jäetud valikukohad)

Direktiivi kohaldamisala laiendamine:

a) Kas peate vajalikuks direktiivi reeglite laiendamist lepingutele, mis on direktiivi kohaldamisalast välistatud? Kui jah, siis millistele ja miks?

FinanceEstonia on arvamisel, et mida rohkem on tarbijatele kättesaadavaks tehtud erinevaid finantseerimistooteid, mille puhul muuhulgas ei kehti ühetaolised reeglid, seda lihtsam on tarbijal elada nõ üle oma võimete ja selle kaudu suurendada oma võlakoormust.

Leiame, et direktiivi reegleid võiks laiendada eelkõige kõikidele liisingulepingutele (st nii kapitali- kui ka kasutusrendi tüüpi liisingulepingutele). Kehtiv võlaõigusseadus seda ka täna reguleerib, sest tarbija jaoks on mõlemat tüüpi liisingulepingu puhul tegemist finantskohustusega, millega kaasnevad kulud ja mille osas peaks teda informeerima.

Samuti leiame, et ei ole õigustatud välistada regulatsiooni alt krediitilepinguid, mille krediidi kogusumma on suurem kui 100 000 eurot, olenemata selle lepingu eesmärgist. Mida suurem on laenusumma, seda raskemad võivad tarbija jaoks olla makseraskuste tagajärjed ning seetõttu peaks tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldama ka suurematele laenudele.

FinanceEstonia liikmed toetavad ka direktiivist tulenevate täiendavate võimaluste rakendamist, läbi mille leevendada kehtivaid olemasolevaid piiranguid.

b) Kas peate vajalikuks kasutada direktiivis ettenähtud võimalust välistada teatud lepingud tarbijakrediitilepingute regulatsiooni alt, mida kehtiva direktiivis ülevõtmise raames ei ole tehtud?

FinanceEstonia näeb, et olenevalt finantstootest, võiks olla rakendatud ka teatud välistused. Näeme, et oluliselt pöörataks tähelepanu proportsionaalsuse printsiibi rakendamise (art 18 p3) võimalusele Eesti regulatsioonide tasandil. Näiteks tasumise edasilükkamised (mis varem ei olnud hõlmatud tarbijakrediidi regulatsiooniga) peaksid olema reguleeritud selliselt, et kohaldatavad tingimused oleksid krediidiandjale oluliselt väiksema halduskoormusega (sätestatud leebemad tingimused). Tasumise edasilükkamised täiendavate tasudeta tarbija vaates on krediidiandjale siiski täiendavate kuludega. Et mitte tõrjuda turult tarbijale kuludeta (või marginaalse kuluga) makseviisi (või makse ajatamise viisi), siis näeme vajadust põhjalikult hinnata enamatele lepingutele tarbijakrediidi direktiivi sätete laiendamise mõju.

Toetame võimalust rakendada välistusi sealhulgas selliselt, et vältida ebamõistlikku ülereguleerimist. Näiteks tänane regulatsioon võimaldab krediidiandja tegevusloata kaupmehel, kes oma majandus- või kutsetegevuses müüb tarbijale eseme või osutab

teenust, kõrvaltegevusena võimaldada tarbijale tasulist maksetähtpäeva edasilükkamist (KAVS § 2 lg 9). Samuti vajavad täiendavat hindamist olukorrad, kus toimub eraisiku maksukohustuse (nt maamaks) ajatamine. Ka sellised olukorrad peaksid olema välistatud tarbijakrediidi regulatsiooni alt.

c) Kui leiate, et direktiivi kohaldamisalast tuleks välja jätta tasumise edasilükkamise juhtumid, siis millised võiksid olla kohaldatavad piiratud tasud maksetega hilinemise korral?

Kui direktiivi kohaldamisalast tuleks välja jätta tasumisega edasilükkamise juhtumid, siis peaks hindama, et milliselt võiksid olla kohaldatavad piiratud tasud maksmisega hilinemise korral? Piiratud tasud maksete hilinemise korral võiks olla näitlikult järgmised:

- maksimaalne protsent: näiteks maksetega hilinemise eest võetava tasu määramine maksimaalselt 5% - 10% ulatuses võlgnetavast summast või siis kauba või teenuse algsest hinnast.
- fikseeritud tasu: Võib määrata ka kindla summa, mida võib hilinevad maksete korral rakendada, näiteks 20-30 eurot hilinevad makse kohta.

Seadusjärgne viivis on proportsionaalne ning selle võrdsus erinevate teenusepakkujate vahel on aus.

Direktiivi kohaldamisala piiramine:

d) Kas arvelduskonto jäägi ületamise korral tuleks teie hinnangul sätestada kohustus hinnata tarbija krediitdivõimelisust?

Näeme, et toodud kohustuse sätestamisega tekiks vastuolu olukorras, kus ETO pankadel on kohustus võimaldada *offline* kaardimakseid kontojääki kontrollimata. Kuna toodud kohustuse täitmisega võib kaasneda ka kontojäägi ületamine, siis ei ole võimalik kas *offline* kaardimaksete võimaldamine või krediitdivõimelisuse hindamine.

Kui tegemist on aga krediitdotootega, mis võimaldab arvelduskonto jäägi ületamist, siis tuleks kohaldada samasugust regulatsiooni nagu krediitkaartide ja arvelduskrediitide puhul. Tarbija seisukohast vaadates on tegemist sarnaste toodetega ning seetõttu peaksid ka reeglid olema ühetaolised ehk siis tuleks hinnata ka tarbija krediitdivõimelisust. Seejuures võiks kaaluda võimaluse sätestamist, et krediitdivõimelisust ei pea hindama väikeste summade korral (nt kuni 200 eurot), mille osas võib minna arvelduskonto jääk miinusesse.

e) Kas peate vajalikuks direktiivis sätestatud tingimustel määratud tagasimaksega deebetkaartide osas direktiivi kohaldamisest erandi kehtestamist?

Erandi või mitte kehtestamisel peab väga täpselt hindama, et millise krediittoote puhul erandit kohaldataks ja millisel mitte. Erinevad finantstooted toimivad erinevalt. Nt pakutakse võimalust tarbijal valida, kas krediit makstakse tagasi vabalt valitud määras või kindlaksmääratud määras. Praktikas võib tekkida olukord, kus lepingu sõlmimisel valib tarbija määratud tagasimakse, mistõttu on võimalik talle lihtsamate reeglite alusel seda toodet pakkuda, kuid ühel hetkel muudab klient oma lepingut selliselt, et tagasimaksed muutuvad vabas määras tagasimakseks. Mis tähendab aga seda, et sellest lepingu muutmise hetkest peaks lepingule kohaldama rangemat regulatsiooni. Seega näeme, et praktikas võib tekkida olukordi, kus seda kergemat regulatsiooni hakatakse pahatahtlikult ära kasutama.

Lisaks toome välja, et Eesti praktika kohaselt saab määratud tagasimaksega olla tegemist just krediitkaardiga. Deebetkaardi puhul kannab klient sellega seotud arvelduskontole raha ja saab kasutada vaid neid vahendeid, mis ta on sinna ise kandnud, st konto positiivse saldo ulatuses.

f) Kas leiate, et alla 200-euroste krediidlepingute, intressivabade krediidlepingute ning krediidlepingute, mille kohaselt tuleb krediit tagasi maksta kolme kuu jooksul ja mille eest nõutakse kõigest väheolulisi tasusid, tuleks kohaldada piiratud regulatsiooni seoses reklaami, lepingueelse teabe ja lepinguteabega?

Reklaamiseaduse osas on Majandus- ja kommunikatsiooni ministeerium teinud reklaamiseaduse muutmise väljatöötamise kavatsuse raames põhjaliku eeltöö sealhulgas küsides turuosalistelt põhjalikku tagasisidet finantsteenuse reklaami puudutava regulatsiooni osas.

FinanceEstonia on omapoolse arvamusel ning ettepanekud muudatustele ka edastanud. Oleme käesolevale vastusele lisanud edastatud vastuse, millest nähtub põhjalik ülevaade täna kehtiva finantsteenusereklaami regulatsiooni kitsaskohtadest.

Seoses lepingueelse teabe ja lepinguteabega, siis näeme, et võiks kohaldada piiratud mahus nõudeid. Siinkohal peame siiski oluliseks, et teatud ulatuses piiranguid tuleks sätestada ka 200-euroste krediittoodete pakkumise korral. Vastasel juhul näeme riski, et regulatsiooni hakataks pahatahtlikult ära kasutama, sidudes tarbija endaga esialgu läbi väikese krediidi ning edaspidi pakutakse tarbijale juba suuremate summadega krediittooteid.

Samuti leiame, et kui piiratud regulatsiooni kohaldatakse krediittoodetele, mille tingimuste kohaselt tuleb krediit tagasi maksta kolme kuu jooksul ja mille eest tuleb tasuda kõigest väheolulisi tasusid, siis see võimaldab samuti regulatsiooni pahatahtlikult ära kasutada, nt pakkudes tarbijale, et kui võtad esimese laenu korral nt 1 000 eurot ja maksad kolme kuu jooksul tagasi, siis maksad tagasi ainult 1 001 eurot.

Samas, kui tarbija jääb ikkagi makseviivitusse või võtab täiendavaid laene, siis on võimalus küsida kliendilt oluliselt suuremaid tasusid.

Kokkuvõttes leiame, et kui piirata regulatsiooni n-ö soodsate krediitoodete jaoks, siis see võimaldab regulatsiooni ära kasutada selliselt, et tarbija meelitatakse enda kliendiks soodsa tootega ja hiljem on talle oluliselt lihtsam reklaamida ja pakkuda oluliselt kulukamaid tooteid läbi finantseerija omakanalite, kus piirangud sisuliselt puuduvad, samuti võimekus teostada sellise kommunikatsiooni üle kontrolli sisuliselt puudub.

Lisa tähelepanekud seoses võimalusega kohaldada krediidilepingute suhtes, mis käsitlevad tasumise edasilükkamist või tagasimaksmise meetodeid juhul, kui tarbijal on esialgse krediidilepingu puhul juba tekkinud või tõenäoliselt tekib makseviivitus piiratud arvu sätteid (uue direktiivi art 2 lg 7):

Leiame, et mingisugused reeglid ja piirid peavad olema paigas. Olukorras, kus tarbija on sattunud makseviivitusse ja võlgnevusse ning seetõttu tehakse tema leping ümber selleks, et tasumine edasi lükata või muuta / kohendada maksegraafikut talle mugavamaks, siis on piiratud regulatsiooni kohaldamine õigustatud vaid olukorras, kus hinnastamise tingimused ei muutu tarbija jaoks kehvemaks. Nt olukord, kus esialgne laen antakse 0% intressiga ja kui tarbija satub makseviivitusse, siis tehakse tema maksegraafik ümber selliselt, et tarbija krediidi kulukuse määr kasvab eelnevaga võrreldes oluliselt, ei saa kuidagi alluda piiratud regulatsioonile.

Reklaam

Kas peate vajalikuks muuta kehtivat reklaamiregulatsiooni seoses tarbijakrediidilepingutega, näiteks, kas peaksite vajalikuks reklaami piirangute leevendamist või täpsustamist direktiivis toodud keeldude osas reklaamidele, mida ei esitata tele- või raadioprogrammis vm?

Oleme käesolevale vastusele lisanud majandus- ja kommunikatsiooni ministeeriumile edastatud vastuse, millest on toodud põhjalik ülevaade täna kehtiva finantsteenusereklaami regulatsiooni kitsaskohtadest.

Piisavad selgitused

Kas Teie arvates tuleks seaduse tasandil täpsustada selgituste andmise viisi ja ulatust? Kui jaa, siis millistel juhtudel, miks ja kuidas?

FinanceEstonia on seisukohal, et täna kehtiv regulatsioon on piisava põhjalikkusega kehtestanud nõuded tarbijale selgituste andmise viisi ja ulatuse osas. Samuti näeb kehtiv regulatsioon ette tarbija õigust täiendava info ja selgituste küsimise osas ning ka tarbijakrediidilepingust taganemise õiguse.

Praktikas on teabe maht, mis tarbijale lepingu eelselt väljastatakse, väga suur. Arvestades praktikat ning paljude tarbijate tegelikku võimekust ja huvi töötada läbi täna antavad selgitused ja teave, tuleks tegelikult üle vaadata ja piirduda teabelehes esitatava teabega. Mida konkreetsemalt on kõige kriitilisem teave esitatud, seda suurem on tõenäosus, et tarbija sellega ka tutvub. Pigem näeme, et kehtestataks kohustus anda selgitusi seoses kõikide kuludega, mis tarbijale kaasnevad võetava laenuga. Nt osad finantseerimisasutused pakuvad tarbijatele krediititooteid, mille intress on küll keskmisest madalam või null, samas kaasnevad laenuga igakuised haldustasud.

Samuti toome välja, et 14.07.2024 jõustunud võlaõigusseaduse täiendused samuti näevad ette juba täiendava teabe esitamise tarbijale lepingu muudatuste korral (VÕS § 404²).

Seosmüük ja komplektina müük

Kas Teie hinnangul tuleks lubada tarbijakrediitilepingute puhul seosmüüki vastavalt direktiivi art 14 lõigete 2 ja 3?

FinanceEstonia on seisukohal, et seosmüüki tuleks lubada ning direktiivis toodud erandit rakendada. Näeme, et erandi mitterakendamine paneb krediidiandjad kohati ebamõistlikku olukorda, kus krediidiandja peaks arvestama koheselt kõrgemate riskidega krediiti väljastades. Näiteks piirates krediidiandja õigust nõuda tarbijalt krediidi teenindamiseks maksekonto avamist või tagatisvara kindluslepingu olemasolu.

Nõustamisteenused

Kas muude kui elamukinnisvaraga seotud krediitilepingute puhul oleks teie hinnangul asjakohane lähtuda KAVS-i ja VÕS-i regulatsioonist? Kas peaksite vajalikuks selliste lepingute puhul direktiivi artikkel 16 lõigetes 4-6 sätestatud arvesse võttes erisuste ette nägemist?

Pooldame olukorda, kus erisusi nõustamisteenustele seoses erinevate krediititoodetega on võimalikult vähe, st kohalduksid võimalikult sarnased reeglid nii elamukinnisvaraga seotud krediitilepingutele kui ka muudele krediitilepingutele.

Krediidivõimelisuse hindamine

a) Kas toetate tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks krediidiandjatele asjakohaste andmebaaside kasutamise kohustuse kehtestamist? Kui jah, siis milliste?

FinanceEstonia on seisukohal, et konkreetsete andmebaaside kasutamise kohustuse lisamine kehtivatesse õigusaktidesse vajab igakordse andmebaasi kasutamise osas eraldiseisvat hinnangut, sh infotehnoloogilised võimalused, andmete kvaliteet, andmete

töötlemise alused, proportsionaalsuse printsiip nii andmetöötluste kui ka krediitootete seisukohalt, maksumus jne.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole kehtestatud kohustuslikud registrid, millest krediidiandja peab andmeid pärima. Täna tehakse päringuid vastavalt krediidiandja enda poolt kehtestatud nõuetele. Samuti tähendab iga isikuandmete päringu tegemine seda, et päringu tegijal peab olema nii õiguslik alus päringu tegemiseks kui ka tehniline võimekus. Sealhulgas puudutab tehniline võimekus ka registripidajat. Teatud riiklikud registrid nt rahvastikuregister ei ole loodud selleks, et krediidiandjad hakkaksid sinna teostama väga suurel hulgal päringuid. Esmalt ei toeta sellist tegevust kehtivad õigusaktid ning teisalt ka tehnilised lahendused.

Erinevad registerpäringud on ka tasulised. Kui krediidiandja hakkaks teostama päringuid kõikvõimalikesse registritesse, et tagada asjaolu, et ta ei ole mõnda allikat jätnud kontrollimata, siis muutub krediitootluse analüüsi teostamine oluliselt kallimaks. Sellega aga kaasneb ka kulu tarbijale.

Samuti tõusetub küsimus, et kuhumaani on krediidiandjal õiguslik alus isikuandmeid töödelda. Kui töötlemise eesmärk on tarbija krediitvõimelisuse hindamine, siis kas on asjakohane analüüsida kõikide registrite andmeid.

Toome ka välja, et andmete paljusus võib oluliselt langetada krediidianalüüsi kvaliteeti, kuna andmete kvaliteet ja koosseis on registri erinev, mille tulemusena võib krediidiandja teha tarbijale kahjuliku krediidiotsuse.

Tänane praktika positiivse krediidiregistri loomise näol on näidanud, et kohustuslikus korras kasutatava andmebaasi väljatöötamine vajab põhjalikku ettevalmistust. Positiivse krediidiregistri kasutamine, st nii sinna andmete edastamine kui sealt andmete pärimine peab saama kohustuslikuks, vastasel juhul ei täidaks register oma eesmärgi.

Negatiivse krediidiregistri puhul on kehtiva regulatsiooni puhul piiranguks asjaolu, et negatiivset krediidiregistrit ei reguleeri ükski õigusakt. Sealhulgas lisaks asjaolu, et negatiivse krediidiinfo registripidajaid on mitu. Näeme võimalust hindamiseks, et kas ka negatiivne krediidiregister peaks olema kohustuslik register andmete edastamiseks ja ka pärimiseks (juhul kui positiivne krediidiregister ei hakka endas ka toodud infot vahendama). Toodu aga vajab sellisel juhul laiema regulatsiooni väljatöötamist. Samas täna kehtiv regulatsioon viitab, et krediidiandja peab krediitvõimelisuse hindamisel muuhulgas arvestama tarbija eelneva maksekohustuste täitmisega (KAVS § 49 lg 1 p 3)¹.

---

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032015004?leiaKehtiv>

Samuti on täna registreid, millest andmete pärimiseks on vajalik kliendi nõusolek nt sissetuleku, tööhõive info pärimine Maksu- ja Tolliametist. Ka sellistel juhtudel on küsitav registripäringu tegemise eeldus või krediidiandjale panna kohustus, kui ta ei saa seda vastava nõusolekuta teostada.

Kokkuvõtteks näeme, et erinevate registerpäringute kohustuslikuks tegemisega kaasnevad mitmed kitsaskohad. Täna kehtiv regulatsioon juba viitab asjakohaste andmebaaside kasutamisele krediidivõimelisuse hindamisel. Ettepanekuna näeksime, et asjakohased eraandmebaasid võiksid mingis osas olla riiklikul tasandil reguleeritud, et nende usaldusväärsust tõsta. Seda lähenemist toetab ka direktiivi artikkel 19.

b) Millist teavet peaksid krediidiandjad küsima krediidivõimelisuse hindamisel?

Täna kehtiv VÕS-i, KAVS-i regulatsioon hõlmab endas art 18 p 3 toodud teabe koosseisu, mida on vajalik koguda, et hinnata tarbija krediidivõimelisust. Samuti annab tänane kehtiv seadus õiguse krediidiandjal endal kehtestada vastavad meetodikad ja mudelid krediidivõimelisuse hindamiseks sh vastutustundliku laenamise nõudeid silmas pidades. Mida täpsemalt hakatakse sisustama andmete koosseisu, kohustuslikke registreid jne, seda väiksemaks jäävad krediidiandja õigused, et krediidiandja võiks proportsionaalsuse põhimõttest lähtuvalt sise-eeskirjadega kehtestada reeglid ning meetodika, kuidas ta tarbija krediidivõimelisuse hindamisel ja andmete analüüsimisel tervikuna jõuab selleni, et teatud krediiditoote tarbimiseks on tarbija krediidivõimeline. On ebaproportsionaalne, kui olenemata tarbijakrediiditoote eripärast peab krediidiandja krediidivõimelisuse hindamisel rakendama ühetaolisi meetmeid. Selliselt võib tekkida olukord, kus läbi regulatsioonide sekkutakse krediidiandjate äritegevusse selliselt, et kehtestatakse juba nn riiklik mudel tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks.

Näeme vajadust, et Eestis kehtiv regulatsioon tooks selgemalt välja proportsionaalsuse printsiibi rakendamise õiguse krediidiandja poolt krediidivõimelisuse hindamisel. Nt sissetulekute õigsuses on krediidiandjal õigus tugineda nii kliendi öeldud andmetele, registrile (nt Maksu- ja Tolliamet) või konto väljavõttele. Oluline on, et krediidiandja saaks täita ka isikuandmete üldkaitse määrusest tulenevaid printsiipe, sh samuti proportsionaalsuse ja minimaalsuse printsiipi isikuandmete töötlemisel. Vähem oluline ei ole ka tarbija eraelu puutumatuse riive ulatusega arvestamine. Toodud asjaolusid peame oluliseks kogutava teabe ulatuse kehtestamisel lähtuvalt krediidi liigist, kestusest, väärtusest ja krediidist endast tarbijale tulenevast riskist.

Andmebaasid

Milliste andmete säilitamist krediidiandmebaasides peaksite vajalikuks?

Kuna puuduvad kohustuslikud andmebaasid, millest peab krediidiandja päringuid tegema tarbija krediidivõimelisuse hindamisel, siis on raske ka sisustada, milline peaks olema andmete koosseis nende säilitamiseks erinevates andmebaasides. Andmete

säilitamise vajadus sõltub sellest, mis on konkreetse andmebaasi toimimise eesmärk ja milliseid andmeid selle eesmärgi täitmiseks kogutakse. Näiteks maksehäireregistril ja rajataval positiivsel krediidiregistril on täiesti erinevad eesmärgid.

FinanceEstonia liikmed on aastaid toetanud positiivse krediidiregistri loomist ning toonud ka välja, milline peaks olema minimaalne andmekoosseis toodud andmebaasis.

Vastutustundliku laenamise nõuete efektiivsemaks täitmiseks ning tarbija krediidivõimelisuse tõhusamaks hindamiseks nähaksegi peamise kitsaskohana usaldusväärse info saamiseks või selle kontrollimiseks puuduvat andmebaasi, milles on info tarbija olemasolevate finantskohustuste kohta ning info tema eelneva maksekäitumise kohta. Ehk positiivne ja negatiivne makseregister.

Arvelduskrediit

Kas peate vajalikuks arvelduskrediidilepingute puhul rangemate reeglite sätestamist? Kui jah, siis millises osas.

FinanceEstonia ei toeta rangemate reeglite sätestamist.

Arvelduskonto jäägi ületamine

Kas peate vajalikuks arvelduskonto jäägi ületamise puhul rangemate reeglite sätestamist? Kui jah, siis millises osas.

FinanceEstonia ei toeta rangemate reeglite sätestamist.

Seotud krediidilepingud

Kas toetate kehtiva õigusliku regulatsiooni säilitamist?

FinanceEstonia toetab kehtiva regulatsiooni säilitamist.

Tähtajatud krediidilepingud

Kas toetate kehtiva õigusliku regulatsiooni säilitamist?

Toetame kehtiva õigusliku regulatsiooni säilitamist.

Krediidiga seotud kulude piirangud

a) Kas peate vajalikuks muudatusi kehtivas regulatsioonis või näete vajadust täiendavate piirangute kehtestamiseks?

Leiame, et praegu kehtiv regulatsioon on piisav ega näe vajadust täiendavate piirangute kehtestamiseks.

b) Kas peaksite põhjendatuks kehtiva krediidi kulukuse määra ülempiiri vähendamist?

FinanceEstonia on omapoolses seisukohas Rahandusministeeriumile (lisatud käesolevale vastusele) toonud välja, et KKM ülempiiri alandamine mõjutab krediiditurul olukorda tervikuna, negatiivselt ja oluliselt, sh konkurentsi moonutavalt. Samal ajal tarbijatest krediidivõtjate kaitsele see muudatus positiivset mõju ei avalda, vastupidi, väiksemate summade lühiajaline laenamine võib muutuda võimatuks (turutõrke olukord). Seega ei pea FinanceEstonia põhjendatud krediidi kulukuse määra ülempiiri vähendamist.

c) Kas Teie hinnangul võiks krediidi kulukuse ülempiiri määratlemisel olla mingi muu alus kui krediidasutuste poolt eraisikutele antud tarbimislaenude kolmekordne keskmine? Või võiks olla Teie hinnangul ülempiiri suurus fikseeritud? Kui jah, siis mille alusel ning kuidas tuleks vastav piirmäär kehtestada?

Leiame et kehtiv piirmäär on selge kõigile osapooltele ja sealhulgas proportsionaalne ning ei vajaks muutmist.

Isegi, kui kaaluda erinevaid lahendusi, leiame, et tulemus oleks tänasele sarnane, aga regulatsioon ja implementeerimine keerulisem.

Äritegevusele esitatavad nõuded

Kas peate KAVS § 51 lõikes 5 sätestatud regulatsioonist lähtumist sobivaks ka muude tarbijakrediidilepingute puhul kui elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingud?

FinanceEstonia on arvamusel, et reguleerimine, reaalne piiramine ja kontrollimine on praktikas väga keeruline, seega leiame, et parim lahendus oleks kohustus avaldada kliendile infot saadavate tasude kohta, st kohustus teavitada klienti, kas ja milliselt krediidi- ja/või finantseerimisasutuselt nõustamisteenuste eest tasu saadakse. Põhimõtte on sarnane *influencerite* kohustusega selgelt välja öelda, kui neile on soovitus eest makstud. See võimaldab vähemalt teadlikul kliendil saada aru, kas soovitus on objektiivne või võib olla mõjutatud.

Töötajate teadmistele ja pädevustele esitatavad nõuded

Kas viidatud määruses sätestatud nõuded on Teie hinnangul jätkuvalt asjakohased või tuleks neid kuidagi muuta?

Leiame, et määruses sätestatud nõuded on jätkuvalt asjakohased ega vaja muutmist.

Võlgnevused ja makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmed

a) Millist meedet/meetmeid peaksid/võiksid Teie hinnangul krediidiandjad tarbijale makseraskuste korral pakkuma?

Toome välja, et 14.07.2014 jõustus võlaõigusseaduse (VÕS § 416¹)² täiendus, mis muuhulgas toob välja lõikes 3, mida krediidiandja võib võla ümberkujundamiseks muu hulgas teha ettepanekutena. Toodud loetelu ei ole ammendav ning jätab meie hinnangul piisava võimaluse läbirääkimiste ja meetmete rakendamiseks võlgniku makseraskuste ületamiseks.

Pöörame tähelepanu sellele, et kliendiga läbirääkimiste kohustus saab olla ainult sellisel juhul, kui klient on ise nõus krediidiandjaga läbirääkimisi pidama. Praktikas on olukordi, kus klient ei ole huvitatud läbirääkimistest ja ignoreerib krediidiandjaid. Samas olukorras, kus klient on avatud läbirääkimisteks, leiame, et selline võimalus peaks talle kindlasti tagatud olema, st vältida tuleks protsesse, kus kogu võla menetlemise pool on täisautomatiseeritud ning kliendil puudub võimalus n-ö inimkontaktiks ja läbirääkimisteks.

Kas Teie hinnangul tuleks kasutada võimalust elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute puhul jätta regulatsioon paindlikumaks, lähtudes direktiivist 2021/2167 sätestatud regulatsioonist?

FinanceEstonia käesolevale küsimuse osas seisukohta ei oma.

b) Millised peaksid olema läbirääkimiste võimaluse pakkumise kohustuse tagajärjed (tooma kaasa ülesõtte tühisuse, kahju hüvitamise võimalused või midagi muud)?

Leiame, et praegu kehtiv regulatsioon on piisav ning ei peaks olema paindlikum. Nagu punktis a) esile toodud, leiame, et tarbijale peaks olema tagatud läbirääkimiste võimalus, kui ta on läbirääkimisteks avatud, st peaks vältima protsesse, mis on täisautomaatsed.

Samuti toome välja, et läbirääkimise võimaluse pakkumise nõude rikkumine ei peaks olema ülesõtte tühisuse alus. Toodud tagajärg oleks ebaproportsionaalne ning võlgniku teadliku tegevuse eest ei saa vastutust kanda krediidiandja.

c) Kas Teie hinnangul võiks võimaldada tarbijal võlgnevust tasudes teatud aja jooksul pärast krediidiandja poolt tarbijakrediidilepingu ülesõtte tühisuse tagasi pöörata, st krediidiandja ülesõtte tühisusest õigusjõud võtta, nagu on pakutud krediiditurul?

---

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/961235?leiaKehtiv>

uuringus? Kui jah, siis millistel tingimustel (millise aja jooksul, mitu korda saaks sellist võimalust kasutada jne)?

Selgitame, et kui krediidiandja rikub VÕS § 416 lõikest 2 tulenevaid nõudeid, siis saaks krediidiandja osas rakendada üldisi vastutuse norme seadusest tuleva kohustuse täitmata jätmise eest. Leiame, et ei ole põhjendatud lepingu ülesütlemise tühisuse nõuded ega ka kahju hüvitamise nõuded või muud nõuded kuna tarbija on ise põhjustanud maksete mittetasumisega kahjuliku tagajärje krediidiandjale ja rikkunud lepingut.

Me ei poolda rangete tagajärgede kehtestamist, kuivõrd näeme, et see võib osutuda kohaks, mida võlgnikud saavad kuritarvitada. Samuti tõusetub küsimus, et millal saab öelda, et läbirääkimisi ei pakutud. Näiteks olukorras, kus klient ei ole kättesaadav, ei vasta kirjadele, kõnedele ning samas on kliendil lepingujärgne kohustus oma kontaktandmete muutumisest teatada. Läbirääkimisi on võimalik pidada ainult sellisel juhul, kui klient on ise selleks avatud. Olukorras, kus klient tahtlikult eirab krediidiandjat, ei ole paraku võimalik temaga läbirääkimisi pidada.

Praktikas näeme, et kui klient ka võlgnevuse tasumiseks uue graafiku sõlmib, kordub ka suurema tõenäosusega selle graafiku tasumisel sama võlgnevuse muster.

Juba täna on tõusetunud praktikas keerulised tagasipööramise olukorrad läbi kohtumääruste, mis leiavad, et krediidiandja on vastutustundliku laenamise nõudeid rikkunud ning seeläbi teostatakse nõude ümberarvutus, mis omakorda võib viia olukorran, kus krediidiandjal puudus seaduslik alus krediidilepingu üles ütlemiseks võlgnevuse tõttu. Sealjuures võib selline olukord panna tarbija veelgi keerulisemasse olukorda, sh restruktureerimise meetmete võimaldamise osas krediidiandja poolt.

Kokkuvõttes näeme, et õiguslik vajadus sellise meetme rakendamisele ja üksnes tarbijakrediidilepingutele tundub küsitav ja oht on valdkonna üle reguleerimisele.

d) Kas Teie hinnangul tuleks sätestada tarbijakrediidilepingu erakorralise ülesütlemise eeldusena lisaks tarbija makseviivitusega seonduvale ka konkreetne summaline lävend, nagu on pakutud krediidituru uuringus (ettepanek nr 20)? Kui jah, siis milline võiks olla vastav summaline lävend? Kas lisaks summalisele lävendile, tuleks sellisel juhul endiselt kohaldada maksetega viivituste arvu?

Näeme, et täiendava ülesütlemise piirangu seadmine ei aitaks kaasa tarbija maksekäitumise parandamisele või makseraskuste ületamisele. Summalise lävendi seadmine ei ole igakordselt ka hea lahendus tarbija kaitsmiseks, kuivõrd maksete suurus sõltub konkreetsest kliendist ja tema maksevõimest ja sõlmitud lepingust.

Krediidiandja poolt lepingu ülesütlemisele eelneb reeglina võlgade sissenõudmise menetlus, mille käigus krediidiandja püüab kliendiga kontakti saada, lahendusi pakkuda

jne. Samuti on tänaseks jõustunud krediidiinkassode ja – ostjate seadus³, mis muuhulgas reguleerib krediidihaldustegevust just kehtiva krediidilepingu võla sissenõudmise osas. Pigem on praktikas olukord, kus makseraskustes tarbija ei soovi krediidiandjaga koostööd teha ning väldib kontakti. Seetõttu näeme, et ka tarbijal peab samuti olema kohustus krediidiandjaga koostöö tegemiseks ning rakendama omapoolseid tegevusi makseraskuste ületamiseks (nt tarbimisharjumuste muutmine, majapidamiskulude korrigeerimine jne).

Viivis ja muud tasud

a) Kas ja millisel viisil peaksite vajalikuks kehtiva regulatsiooni muutmist seoses tarbijalt nõutavate tasudega?

Seoses kulude tõusuga näeme vajadust hinnata, kas täna kehtiv võlamenetluse tasu piirmäär on piisavas suuruses krediidiandja kulude katmiseks võlamenetluse protsessis ning muuhulgas kas klienti motiveeriv võlgadega tegelemine, et ei kaasneks täiendavad kulud.

b) Kas peate vajalikuks kehtiva viiviseregulatsiooni muutmist? Kas toetaksite krediidituru uuringus tehtud ettepanekut alandada tarbijakrediidi lepingust tulenevat viivisemäära 5%-le (+ baasintressimäär)?

Krediidiinkassode ja –ostjate seaduse väljatöötamise käigus on olnud ettepanekutena arutuse all mitmeid võimalusi viivise piirmäära kehtestamise osas. Kehtiv VÕS § 415 lõige 1 näeb ette tarbijakrediidilepingutele viivisemäära. Kehtiv lõige 1 viitab omakorda VÕS §-le 113 lõikele 1, mille kohaselt viivisintressi (viivise) määraks loetakse VÕS §-s 94 sätestatud intressimäär, millele lisandub kaheksa protsenti aastas. Teisisõnu on hetkel seadusjärgne viivisemäär Euroopa Keskpanga (EKP) põhirefinantseerimis operatsioonidele kohaldatav viimane intressimäär enne iga aasta 1. jaanuari ja 1. juulit ja millele lisandub 8%. Käesoleva arvamuse esitamise seisuga on see 4,5% + 8% = 12,5%. VÕS § 113 lg 1 kolmas lause lubab toodud määrast aga kõrvale kalduda ja kui lepinguga on ette nähtud kõrgem intressimäär kui seadusjärgne viivisemäär, siis loetakse viivise määraks lepinguga ettenähtud intressimäär. Viivisemäära alandamisega kaasneks tarbijakrediidilepingutele ettenähtud seadusejärgne viivise madalam määr kui teistele (krediidi)lepingutele. Sellise meetme mõju (sh eesmärgi saavutamisele, aga ka lepinguosaliste huvidele) põhjendatust ega proportsionaalsust ei ole taaskord hinnatud. Viivise piirmäära seadmine rikub oluliselt krediidiandjate huve. Puudub adekvaatne ja selge põhjendus, miks tuleb tarbijakrediidilepingute puhul kohaldada madalamat viivisemäära kui mistahes muu tarbijalepingu puhul või kuidas selline muudatus motiveerib tarbijaid oma krediidilepingutest tulenevaid kohustusi õigeaegselt täitma.

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/KIOS>

FinanceEstonia on ka varasemalt selgitanud, et vähendatud viivis ei motiveeri krediidisaaajat kohustust täitma ning viivisemäära alandamine võib viivitusse jäämise trendi veelgi tõsta, sest kui viivise suurus on niivõrd tühine, et see ei motiveeri kohustusi õigeaegselt täitma, siis see vaid soodustab vastupidist mõju. Kui eesmärk on võlgnevuste vähendamine, siis viivise piirmäära seadmine ei pruugi motiveerida kohustusi õigeaegselt täitma, vaid just soodustab pahatahtlikku käitumist isikutel, kelle kohustuste täitmist tagavad enim just välised motivaatorid (maksehäirete avaldamine, viivised jne). Viivituses olek ei tohi olla krediidisaaajale rahaliselt soodsam kui laenulepingu korrektne täitmine. Viivis on sunnimeede, kuid selleks et see meede omaks soovitud mõju ja tagaks kohustuste õigeaegse täitmise, peab meede olema proportsionaalne ehk viivisega tekkiv kulu peab olema piisavalt suur, et klient ei suhtuks enda kohustuste täitmisel kergekäeliselt. Viisemäära vähendamise majanduslik mõju on hindamata ning sellega kaasneb eelduslikult ebaproportsionaalne krediidiandjate huvide kahjustamine, sest sellise muudatusega kaotab krediidiandja õiguse nõuda viivist ületava kahju hüvitamist.

Viivisemäära absoluutmääraks seadmisega tekitatakse olukord, kus tarbimislaenude hinda hakkaks otseselt mõjutama seadusega sätestatud viivise määr ja see omakorda paneb krediidiandjad olukorda, kus tuleb teha otsus, kas sellel turul selliselt üldse on võimalik jätkata. Tekib turutõrke olukord. Viivisemäära alandamine mõjutaks oluliselt ka krediidiinkassosid, kuivõrd viivisemäära piirmäära kehtestamise korral ei pruugi krediidiinkasso tegevustulu korvata eelnõu nõudmiste rakendamisega kaasnevat kulu. Jällegi võib tekkida võlgnevuste sissenõudmisega tegelevas sektoris turutõrge. Selgitame, et ka tänane regulatsioon on seadnud kaudselt piirangu viivisemääradele ning peame sellist lahendust piisavaks. Tulenevalt võlaõigusseaduse §-st 4062 lg 1, on tarbijakrediidileping tühine, kui tarbija poolt tasumisele kuuluva krediidi kulukuse määr aastas ületab krediidi andmise ajal Eesti Panga viimati avaldatud viimase kuue kuu keskmist krediidiasutuste poolt eraisikutele antud tarbimislaenude kulukuse määra enam kui kolm korda. Kuna krediidi kulukuse määra üks oluline komponent on intress, siis läbi krediidi kulukuse määra ülempiiri tuleb piir ette ka intressimääradele. Kui VÕS § 113 lg 1 kolmas lause lubab rakendada lepingujärgset intressimäära, siis toodud intressimäär on ka viivise ülempiiriks. Ka Riigikohtu lahendiga nr 3-2-1-25-16 sätestatud viivisemäära ülempiir (kõrvalnõuded ei või ületada põhinõuet) on ennast tõestanud piisava sunnimeetmena, et tagada kohustuste õigeaegselt täitmist. Lisaks toodud lahendi kaudu on kaitstud ka võrdne kohtlemine võlausaldajate vahel, kuna ei eristata kas on tegemist nt kommunaalteenuste võlaga või tarbijakrediidilepingust tuleneva võlaga.

Tulenevalt eeltoodust ei poolda FinanceEstonia ettepanekut viivisemäära ülempiiri alandamiseks.

c) Kas Teie hinnangul tuleks välistada krediidiandja õigus nõuda tarbijakrediidilepingute puhul viivitamisest tingitud kahju hüvitamist nagu on pakutud krediidituru uuringus (VÕS § 415 lg 1 lause 2, VÕS § 113 lõige 5)?

FinanceEstonia ei toeta nimetatud välistust. Kahju hüvitamise õigus distsiplineerib tarbijat, krediidiandjal on alati õigus kahju nõue tühistada vastavalt tarbijaga seotud olukorrale.

Samuti selgitame, et krediidiandjale tekib suurem kulu eelkõige nende klientide osas, kes ei soovi krediidiandjaga läbirääkimisi pidada ja tahtlikult eiravad krediidiandja püüdlusi kontakti saavutamiseks. Kui klient on koostööaldis, siis ei teki ka lisakulusid, mille hüvitamist peaks nõudma.

d) Kas toetate krediidituru uuringus tehtud ettepanekut laiendada selgelt ka täitemenetlusele (vt TMS § 56 lg 2) põhimõtet, et tarbija tasutud või temalt sisse nõutud summad lähevad esmalt krediidi põhiosa ja alles siis intressinõuete (sh viivisenõuete) katteks (VÕS § 415 lg 2) või tasuks Teie hinnangul kehtestada see põhimõte üldiselt võlgniku kaitseks (vt ka VÕS § 88 lg-d 8, 9)?

Pooldame esimest lähenemist kuivõrd selliselt on krediidiandja juba enne täitemenetlust tarbija makseid arvestanud ning nii jätkub sama arvestusloogika järgneva sissenõudmise menetluse raames.

Mittekrediidiasutustele ja mittemakseasutustele tegevusloa andmine, nende registreerimine ja järelevalve

a) Kas peate asjakohaseks eelkõige KAVS § 2 lõigetes 5, 6, 8, 9 ja 11 sätestatud kohaldumisala muutmist/kitsendamist?

Pooldame, et erandite hulk on viidud miinimumini. Kuid hakates muutma/kitsendama eelnimetatud näeme vajadust põhjalikuks mõjuhinnangu läbiviimiseks. Kindlasti näeme, et erandid peaksid jääma lg 5 p 1 osas, lg 8 ja lg 9 osas.

b) Kas peate vajalikuks KAVSi muuta/täpsustada nii, et oleks üheselt selgem, et krediidiandja/vahendaja loakohustus kohaldub ka nn sotsiaalmeedia või muude vastavate kanalite vahendusel laenu andvatele eraisikutele (nt täpsustades läbi KAVS § 5 krediidiandja tegevuse sisu)?

Pooldame, et oleks üheselt mõistetav loakohustuse kohaldatavus. Näeme, et KAVS § 2 ja § 5 tuleb käsitleda koosmõjus. Pigem on kitsaskoht sotsiaalmeedia ja muude reguleerimata kanalite puhul krediidiandmise tuvastamine ning sellele tegevusele järelevalve teostamise võimalikkuse rakendamine.

Pädevad asutused

Kas leiate, et seadusega tuleks täpsustada, kas ja mis tingimusel võiks Finantsinspeksioon või Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet sekkuda nõ krediitoodete kujundamisse?

FinanceEstonia on arvamisel, et nimetatud asutuste sekkumine krediitoodete kujundamisse seadusest tuleneva õiguse/kohustuse tasandil ei ole vajalik. Nimetatud asutused saavad läbi järelevalve tegevuse kontrollida, et krediitoodete väljastamine vastaks kehtivatele regulatsioonidele.

II. Osa

Krediidituru uuringus toodud ettepanekud

1. Näha ette teavitamiskohustuse rikkumise eest juriidiliste isikute puhul kuni 400 000 eurone trahv (ettepanek nr 8).

14.07.2024 jõustunud krediidiandjate ja – vahendajate seaduse⁴ muudatusega on muudetud/ täiendatud ka muuhulgas 14 peatükki vastutus, milles on korrigeeritud ka erinevate kohustuste rikkumise trahvimäärasid.

2. Kaaluda igapäevase tarbimisega seotud krediitoodete Interneti (eelkõige sotsiaalmeedia) vahendusel toimuva reklaami puhul täiendavate nõuete sätestamist (nt kohustust hoiatada tarbijat selgelt krediitootte tarbimisega kaasneda võivatest negatiivsetest tagajärgedest). Lisaks kaaluda, kas ka otsepostitustega (nt, kui ettevõtja suunab info kindlale isikule või kindlale arvule isikutele või kui tegemist on tellitud teabega) edastava info nõudeid tuleks täiendavalt reguleerida (ettepanek nr 9). Nt, kas on vajalik lisada võimalusi selleks, et tarbija saaks otsepostitustest lihtsamini loobuda? Või milliseid muid reegleid oleks otsepostituste osas tarvis?

FinanceEstonia poolne arvamus seoses finantsteenuse reklaamiga on lisatud käesolevale vastusele lisana.

Toome välja, et otsepostitusest loobumine on täna juba reguleeritud selliselt, et loobumise võimalus peab olema tarbijale lihtsasti kättesaadav ja teostatav. Praktikas tähendab see juba praegu tarbijale 1-2 klikki.

3. Selgelt tuleks reguleerida, milline on õiguslik tagajärg, kui tarbija ei esita oma krediidivõimelisuse kohta õiget ja täielikku teavet (ettepanek nr 1).

FinanceEstonia peab väga oluliseks tarbija vastutust õige ja täieliku teabe esitamise osas. Tänane kohtupraktika on kahjuks vähendanud tarbija vastutust oluliselt ning isegi

---

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032015004?leiaKehtiv>

juhul, kui tarbija on teadlikult esitanud valeandmeid, on kohus asunud seisukohale, et krediidiandja on eksimuses, kuna ei ole piisava põhjalikkusega kontrollinud tarbija poolt esitatud teavet. Jättes siinkohal kõrvale asjaolu, et krediidiandjal puuduvad igakordselt võimalused lõpuni kontrollida tarbija poolt esitatud teavet.

Samuti on oluline, et tarbija teeb lõpliku finantsotsuse ise. Pahatahtlikkus või hooletus peab omama tagajärgi ka tarbija jaoks.

4. Kaaluda tarbijate õiguste täiendavaks kaitseks regulatsiooni kehtestamist tarbijakrediidi tagastamise kohta ettenähtud aja jooksul võrdsete maksete ja seadusjärgse intressiga (või ilma intressita) ka muudel tarbijakrediidi tühisuse juhtudel kui liigkõrge krediidi kulukuse määraga lepingute puhul, laiendades seda tagajärjena ka tarbijakrediidi lepingu tühistamisele (ettepanek nr 13).

FinanceEstonia on arvamisel, et muude juhtude lisamise kaalumisel vajavad need kõik korrapärast mõjuhinnangut ning nende juhtude lisamisel tuleb kindlasti teha vahet, kas tarbija on saanud krediidiandja tegevust pahatahtlikult või hooletult esitatud avaldusega mõjutada. Tänane kohtupraktika seoses vastutustundliku laenamise nõuete täitmise hindamisega krediidiandja poolt on juba loonud äärmusliku olukorra, kus olenemata nn rikkumise ulatusest loetakse koheselt, et krediidiandja on rikkumises. Vastutustundliku laenamise nõuete rikkumise korral on tühine tarbijakrediidilepingu intressimäär kokkulepe ning rakendub seadusjärgne intress.

5. Tunnistada kehtetuks VÕS 88 lg 2, mis mh justkui keelab hüpoteegiga tagatud kohustuste täitmise, kuni täitmata on tagamata või vähemtagatud kohustusi.

FinanceEstonia on arvamisel, et tagatise olemasolu ei puuduta vastutustundliku laenamise põhimõtet. Me ei pea põhjendatuks selle sätte kehtetuks tunnistamist. Kliendil on kohustus tasuda kõik oma võlgnevused hoolimata sellest, kas tegemist on tagatud või tagamata kohustusega. Selle sätte kaotamine võib vähendada kliendi motivatsiooni tasuda tagamata kohustusi.

6. Sätestada, et tarbijakrediidist tuleneva võlgnevuse restruktureerimisel (nt võlatunnistuse, kompromissi, refinantseerimislaenu vormis) vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise tagajärjeks on lepingu tühisus (kehtima võiks jääda üksnes maksetähtaja pikendamine); alternatiivselt võiks kaaluda, et tarbijakrediidiga seotud võlatunnistused on tühised (st säilib senine kohustus).

Selgitame, et me ei näe võimalust, et seadusandja saaks muuta tühiseks krediidi restruktureerimist ehk võlgnevuses olevale tarbijale vastutulemist, kui antud krediit on esialgselt välja antud vastutustundliku laenamise põhimõtet järgides ning võlgnevusse sattumine on tarbija enda vastutus. Kui krediit on tarbijal kasutuses kauem kui esialgselt

prognoositud, on krediidiandjal õigus selle eest saada viivist või muud kahju hüvitust ning tarbijal oma kohustuse mittetäitmise eest ka vastutada.

Makseraskustes tarbijaga sõlmitud kokkulepped on üldjuhul tarbijale soodsamad. Näiteks võlatunnistus on kliendi jaoks kõige soodsam lahendus. Makseraskuste korral on klassikalises mõttes vastutustundliku laenamise põhimõtte rakendamine problemaatiline, näiteks ei pruugi olla võimalik hinnata kliendi maksevõimet, kuivõrd ta võib olla selleks hetkeks kaotanud töö. Täiendavate tagajärgede kehtestamisel peab olema väga selge, mis on eeldused ehk mida tähendab restruktureerimise korral vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimine.

Samuti tuleb antud muudatuse/ täienduse planeerimise juures silmas pidada tänaseks jõustunud krediidiinkassode ja – ostjate seadust ning täiendatud võlaõigusseaduse sätteid kohtuväliste restruktureerimise meetodite rakendamise osas.

7. Kehtestada tarbija rasket majanduslikku olukorda ära kasutades liigkõrge krediidi kulukuse määraga krediitide väljastamise eest (liigkasuvõtmine) kriminaalvastutus (ettepanek nr 15).

Meie hinnangul on karistusmehhanismid juba olemas ja on piisavad ning me ei pea vajalikuks täiendavat kriminaalvastutuse kehtestamist. Liigkõrge krediidi kulukuse määraga krediidi väljastamise tagajärjeks on lepingu tühisus ning vastutustundliku laenamise põhimõtete mitte järgimise eest on võimalik määrata rahaline trahv, mis on piisav tagajärg.

8. Kaaluda tarbijakrediidi puhul viivise arvestamise algusaja toomist hilisemaks. Lisaks kaaluda lahendust, et kui tarbijakrediidileping ennetähtaegselt üles öeldakse, saaks esialgses suuruses intressi arvestada viivisena kuni esialgse tähtaja möödumiseni (ettepanek nr 17).

FinanceEstonia ei poolda tarbijakrediidi puhul viivise arvestamise algusaja viimist hilisemaks. Kui kliendil viivist ei ole, siis ta venitab pikemalt, sest puudub motivatsioon oma võlgnevuse tasumiseks. Igasugune olukord, millega luuakse võimalus, kus tarbijal on soodsam olla makseviivituses, kui tähtaegselt lepingust tulenevaid kohustusi täita, ei ole meie hinnangul eesmärgipärased ning ei aita kaasa võlgniku olukorrale.

9. Keelata selgelt viivisenõuete kapitaliseerimine kokkuleppel selliselt, et neid omakorda intressitakse (ettepanek nr 18).

FinanceEstonia ei ole toodud ettepanekuga nõus. Erinevad finantsinstrumendid toimivad erinevalt (nt krediitkaart versus kodulaen). Viivisintressi võtmise keelt on täna kehtivas võlaõigusseaduses. Oleme arvamusel, et see reguleerib piisava täpsusega viivise arvestamise aluseid.

Täiendav regulatsioon kitsendaks oluliselt refinantseerimise võimalusi ning ka vastutust. Krediidiandja ei saa vastutada selle eest, kui krediidi võtja tasub väljastatud krediidisumma arvelt ka eelneva kohustuse viivised teise krediidiandja/ võlausaldaja ees.

10. *Sättestada selgelt krediidiandja kohustus teavitada tarbijakrediidi puhul tarbija kohustusi tagavaid käendajaid ja kolmandast isikust pantijaid tarbija makseviivitustest ning tarbijakrediidilepingu lõpetamise ja täitemenetluse alustamise kavatsusest (ettepanek nr 21).*

Oleme nõus, et käendajal ja teistel tagatise omanikel tekib selliselt võimalus ära hoida viiviseid ja suuremaid kulusid, kui nad on teadlikud kohe algusest peale, et kliendil on tekkinud võlgnevused. Seejuures aga tuleb silmas pidada, et krediidiandjal võib olla keeruline aegsasti saavutada kontakti kõigi tagatise omanikega, kuivõrd neil ei ole alati kohustust krediidiandjat oma kontaktide muutumisest teavitada. Seega oleks tervitatav, kui oleks mingisugune riiklik kanal olemas, mille kaudu saaks teateid inimestele saata, nagu varasemalt oli eesti.ee e-posti aadress.

11. *Näha tarbijakrediidilepingute puhul ette globaalsete tagatiskokkulepete keeld (ettepanek nr 21).*

Toodud ettepanekut FinanceEstonia ei toeta. Kui kliendil on seatud globaalne tagatiskokkulepe, siis tekib krediidiasutusel võimalus pakkuda kliendile tarbimislaene soodsamatel tingimustel, sest laenu on tagatud. Leiame, et praegune regulatsioon ja kohtupraktika on selles osas piisavad. Samuti selgitatakse notaris kliendile põhjalikult, mis globaalne tagatiskokkulepe on.

12. *Muuta regulatsiooni selliselt, et tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete aegumistähtaeg algaks selle kalendriaasta lõppemisest, mil nõue muutub sissenõutavaks (ettepanek nr 22).*

FinanceEstonia poolt jääb selgusetuks, mis on toodud muudatuse eesmärk ning millist probleemi see lahendaks. Vajalik oleks täiendav hindamine selles osas, et milline on muudatuse mõju vahetult kalendriaasta lõpus või alguses sissenõutavaks muutunud nõuete osas. Samuti kaasneksid muudatusega täiendavad infotehnoloogiliste lahenduste loomised.

13. *Kohtumenetluses piirata tagaseljaotsuste tegemise lubatavust tarbijakrediidiasjades, vähemasti kui krediidiandja ei ole esitanud selgeid andmeid/kinnitusi kõigi tarbija kaitseks mõeldud võlaõigusseaduse (VÕS) sätete järgimise kohta (ettepanek nr 25).*

Eelistame samuti, et klient osaleks kohtumenetluses aktiivselt. Kui on võimalik saavutada kliendi kohtusse tulemist, siis on see eelistatud variant. Muudatus ei tohiks

kaasa tuua olukorda, kus kliendil on võimalik kohtuotsuse tegemist edasi lükata selle kaudu, et ta hoiab menetlusest kõrvale. Kohtumenetlusest hoiavad üldiselt kõrvale pahatahtlikud kliendid, kes ei soovi läbirääkimistes osaleda. Seega, kui piirata tagaselja otsuste tegemise lubatavust, siis tuleb kaaluda viise, kuidas mõjutada seaduse tasemel kliente aktiivselt kohtumenetlusest osa võtma. Tänane kohtupraktika näitab selgelt, kuidas kohtus puudub kostja ning krediidiandja hagejana peab kohtunikule tõendama vastutustundliku laenamise nõuete täitmist sealjuures omamata kostja poolseid tõendeid ja selgitusi, et ka tema on omapoolseid kohustusi täitnud vastavalt kehtestatud nõuetele.

14. *Lubada maksekäsu kiirmenetluses realiseerida vaid põhivõla- ja maksmata intressinõudeid (sh viivis). Muud kõrvalnõuded, võlatunnistused ja algsete maksete kapitaliseerimise kokkulepped tuleks lahendada hagimenetluses. Alternatiivselt luua tõhus mehhanism krediidi kulukuse määra järgimise ja viivisepiirangute kontrollimiseks.*

FinanceEstonia üldine seisukoht on, et selliste mehhanismide loomine vajab põhjalikku mõjuhindangut ning sealhulgas hinnangut, kas täiendavate mehhanismide rakendamine täidaks ka soovitud eesmärgi. Tänane kohtupraktika on liikunud sinna suunda, et igakordselt tarbijakrediidilepingu puhul hagimenetluses kontrollitakse juba täiendavalt krediidiandja poolsete kohustuste täitmist. Meile teadaolevalt on ootused ka maksekäsu kiirmenetluse osas tõendite kontrollimise ja hindamise mehhanismi loomiseks.

Samas näeme, et praktikas on tarbijal menetluslikult odavam ning vähem ressursimahukam menetlus, kui võlatunnistused ja kapitaliseerimise kokkulepped jms on samuti kohe maksekäsu kiirmenetluses. Seejuures on kliendil alati võimalik maksekäsu kiirmenetlusest üle minna hagimenetlusse.

Pooldame kaaluda mõtet, et kõrvalnõuete menetlemine võiks olla eraldi hagimenetluses. Kuid näeme, et kui maksekäsu kiirmenetluse eesmärk oli tõhusa ja kiire ning halduskoormust vähendava menetlusmehhanismi loomine, siis erinevad muudatused selle menetluse raames pärsivad koheselt eelnimetatud eesmärgi. Sealjuures jääb siiski küsimus, et kas halduskoormuse suurendamine toob ka võlgniku kohtumenetlusse reaalselt kohale?

15. *Tuleks realiseerida tarbijakrediidilepingu poolte tõekohustus ja karistada valeandmeid esitanud krediidiandjaid preventiivselt.*

FinanceEstonia on arvamisel, mida toetab ka kohtupraktika, et kehtiv regulatsioon võimaldab valeandmeid esitanud krediidiandjat vastutusele võtta. Kahjuks kohtupraktika ei toeta tõekohustuse mittetäitmise eest krediidivõtjat vastutusele võtmises, vaid on asunud korduvalt seisukohale, et krediidiandja ei ole piisava hoolsusega täitnud omapoolset hoolsuskohustust tarbija poolt esitatud andmete kontrolliks. Selline praktika on väga jõuliselt tarbija poole kaldu. Näeme, et

regulatsioonist peaks tulema üheselt välja, et tarbijal ei ole üksnes kohustus esitada krediidiandjale tõest teavet vaid on ka tagajärjed, kui ta seda ei tee. Tõekohustus peab olema mõlemapoolne, olles kohustus tagada nii tarbija kui ka finantseerija poolt.

16. *Teavitada tarbijaid tõhusalt vajadusest kohtu kirjadele reageerida ja selle tegemata jätmise negatiivsetest tagajärgedest (teavituskampaania nt kohtu veebilehel, võlgnike infoportaalides, vastamata jätmise tagajärgede väljatoomine kohtu kirjades).*

FinanceEstonia on selle poolt, et tarbija finantsharidust tuleb edendada igakülgsest, sh ka negatiivsete tagajärgede osas. Praktikaks kahjuks on tarbijaga koostöö saavutamise makseraskuste ennetamiseks või lahendamiseks väga keeruline krediidiandja poolt, kui tarbija selleks huvi üles ei näita. Sellest tulenevalt pooldame teavitustööd, et tarbijad mõistaks ka krediidiandjate poolt saadetavatele kirjadele mittevastamise negatiivseid tagajärgi. Samuti näeme vajadust kaaluda, millised võiksid olla tarbijale negatiivsed tagajärjed koostöö eiramise osas, nt tagaselja otsuse võimalused.

Eesti Panga ettepanekud:

1. *Eesti Pank on teemapaberis "Pankadevaheline konkurents eesti laenuturul" teinud ettepaneku kaaluda, kas keelata, piirata ja/või reguleerida muul viisil tasusid, mis seonduvad laenulepingu lõpetamisega ja tagatiste üleviimisega. Sellega seoses on välja pakutud:*

a. *kaotada VÕS § 411 lõikes 4 sätestatud krediidiandja õigus nõuda elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingu puhul fikseerimata intressimääraga perioodil ennetähtaegse tagasimakse korral tarbijalt saamata jäänud intressi kolme järgneva kuu eest.*

Pooldame hüvitise küsimuse õiguse ühtlustamist nii fikseerimata intressiga elamukinnisvaraga seotud kui mitteseotud lepingute puhul.

Juhul, kui siiski kaalutakse kaotada nimetatud õigus, siis näeme, et krediidiandjal peab jääma õigus nõuda tarbijalt mõistlikku ajalist etteteatamist krediidisumma ennetähtaegse tagastamise osas. Näeme, et vastasel juhul on ka krediidiandjal väga keeruline nt refinantseerimise korral pakkuda paremaid lepingutingimusi, millest võiks ka klient ise saada kasu. Samuti võib igasuguse etteteatamistähtaja nõude mitte olemasolu tekitada ka olukorra, kus krediidiandja ei saa näiteks tagada omapoolse esindaja kohalolu notariaalses tehingus jne.

b. *kaaluda hüpoteegi tagatiskokkuleppe notariaalselt tõestatud vormist loobumist.*

FinanceEstonia on seisukohal, et notariaalse tõestamise vormist loobumine vajab põhjalikku analüüsi ning hindamist. Esmalt, milline on selle õiguslik mõju ning õiguslikud tagajärjed, kaasnevad ohud jne. Kas siiski rakenduks ka sellisel juhul, nt allumine

kohele sundtäitmisele? Millised on poolte vastutused ja kohustused, kui tagatiskokkulepe ei ole enam notariaalselt tõestatud? Kas krediidiandja saab vastutada erapooletuna, et tagatiskokkulepe on sõlmitud mõlema poole huve silmas pidades?

Täna on tagatiskokkulepe sõlmimisel notar objektiivne osapool, mis tähendab seda, et notar kordab veelkord üle ka negatiivsed stsenaariumid ja selliselt on tagatud oluliselt paremini kliendi informeerimine.

2. *Lisaks tehakse ettepanek kaaluda nõuet, et laenuandja peab laenusaajale koostatud laenupakkumise esitama selliselt, et viimane saab valida erinevate lühema perioodi viiteintressimäärade ja pikemaks perioodiks fikseeritud intressimäära vahel.*

Näeme, et kui klientidel on selliste lahenduste vastu huvi, siis turg hakkab ise seda pakkuma ning seetõttu ei ole vajadust seda seaduse tasemel reguleerida. Samuti märgime, et fikseeritud intressid pikemaks perioodiks on üldiselt kliendile ka kallimad. Samuti tuleks selliste pakkumiste puhul arutada, milline tehniline lahendus ning vorm sellisteks multipakkumisteks on tarbijale piisavalt arusaadav ja selge ning mitte segadust tekitav jne.

FinanceEstonia on valmis igakülgselt koostööks uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmisel Eesti õigussüsteemi. Vastame meeeldi täiendavatele küsimustele ning ootame väga, et meid kaasataks menetluse järgmistes etappides, et oleks tagatud seaduse muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsuse ja eelnõu menetlemise kohane kaasamine ja mõjude hindamine ning kooskõlastamine.

Lugupidamisega,

Kaido Saar
FinanceEstonia juhatuse esimees

Martin Länts
FinanceEstonia krediidiandjate töögrupid

Anu Mürsepp
FinanceEstonia tegevjuht